

”HYI HELVETTI, TAPA ITTES!”

Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa – mitä se on ja mitä rikostunnus-
merkistöjä se voi täyttää

Vaula Sarén ja Suvi Sauvola

5/2020

<p>Tekijä(t)</p> <p>Vaula Sarén ja Suvi Sauvola</p>	<p>Tutkinto</p> <p>Poliisi (AMK)</p>
<p>Julkaisun nimi</p> <p>”Hyi helvetti, tapa ittes!”. Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa- mitä se on ja mitä rikostunnusmerkistöjä se voi täyttää.</p>	<p>Julkisuusaste</p> <p>Julkinen</p>
<p>Ohjaaja</p> <p>Lauri Tammiaho & (Päivi Salminen)</p>	<p>Opinnäytetyön muoto</p> <p>Tutkimuksellinen opinnäytetyö</p>
<p>Tiivistelmä</p> <p>Nykyään sosiaalinen media on osa elämäämme päivittäin. Se on paikka ilmaista itseään, olla vuorovaikutuksessa, luoda ihmissuhteita, markkinoida ja viestittää. Sosiaalinen media on jatkuvasti kehittyvä ja se on tuonut yhteiskuntaamme uuden ulottuvuuden. Sosiaalisella medialla on kuitenkin varjopuolensa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia ja tarkastella sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista ilmiönä sekä selvittää, mitä rikostunnusmerkistöjä se täyttää.</p> <p>Tutkimuksemme on toteutettu kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä. Tiedonkeruu menetelminä on tutkimuksessamme käytetty kirjallisen aineiston lisäksi teemahaastatteluja, jotka toteutettiin helmikuun ja toukokuun välisenä aikana 2020. Teemahaastattelut toteutettiin haastatteleamalla sosiaalisessa mediassa työskenteleviä poliiseja. Kirjallisuuskatsauksen avulla tutkimuksessamme tarkastellaan somekiusaamista ilmiönä ja esitelyssä ovat ne rikoslain pykälät, jotka somekiusaaminen voi yleisimmin täyttää. Laadullisten teemahaastattelujen tarkoitus on tuoda tutkimukseemme somekiusaamisesta ajankohittaisen tiedon omaavien poliisien näkökulma ja kokemus.</p> <p>Tutkimuksemme tulosten ja tehtyjen teemahaastattelujen perusteella sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen voi muodoltaan olla esimerkiksi kollektiivista nettikiusaamista, nettilynkkaamista tai trollaamista. Rikostunnusmerkistöt, joita somekiusaaminen yleisimmin täyttää ovat: kunnianloukkaus RL 24:9 §, yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen RL 24:8 §, viestintärauhan rikkominen RL 24:1 a §, laitton uhkaus RL 25:7 §, vainoaminen RL 25:7 a § sekä identiteettivarkaus RL 38:9 a §. Voidaan todeta, että sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen on yhä lisääntyvä vakava ongelma, ja somemailman sekä eri sovellusten jatkuva kehitys luo haasteita niin sosiaalisen median käyttäjille kuin poliisillekin.</p>	
<p>Sivumäärä</p> <p>40 + 1 liitesivu</p>	<p>Tarkastuskuukausi ja -vuosi</p> <p>toukokuu 2020</p>
<p>Avainsanat</p> <p>sosiaalinen media, kiusaaminen, some, rikoslaki</p>	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Tutkimuksen aihe ja tavoite	3
1.2 Tutkimuskysymykset ja rajaus	3
1.3 Tutkimusmenetelmät	4
2 SOSIAALINEN MEDIA JA KIUSAAMINEN	6
2.1 Sosiaalinen media	6
2.1.1 Sosiaalisen median käyttö	7
2.1.2 Keskeiset sosiaalisen median palvelut	8
2.2 Kiusaamisen määritelmä	11
2.2.1. Kiusaaminen somessa	11
2.2.2 Somekiusaamisen muotoja	12
3 MITÄ RIKOSTUNNUSMERKISTÖJÄ SOMEKIUSAAMINEN VOI TÄYTTÄÄ	16
3.1 Tarkastelussa oleva lainsäädäntö	16
3.1.1 Kunnianloukkaus RL 24:9 §	16
3.1.2 Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen RL 24:8 §	18
3.1.3 Viestintärauhan rikkominen RL 24:1 a §	20
3.1.4 Laiton uhkaus RL 25:7 §	21
3.1.5 Vainoaminen RL 25:7 a §	22
3.1.6 Identiteettivarkaus RL 38:9 a §	24
3.1.7 Lakialoite LA 12/2019 vp	25
4 HAASTATTELUT	28
4.1. Teemahaastatteluiden toteuttaminen	28
4.2. Teemahaastatteluiden sisältö	28
4.2.1 Poliisin työ sosiaalisessa mediassa	29
4.3.2 Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa	30
4.3.3 Millä sosiaalisen median alustoilla kiusaamista tapahtuu eniten?	31
4.3.4 Mitä rikostunnusmerkistöjä somekiusaaminen voi täyttää?	32
4.3.5. Poliisin neuvot sosiaalisessa mediassa toimimiseen	32
4.3.6 Somekiusaamisen haasteet poliisille	33
5 YHTEENVETO	35
5.1 Tutkimuksen tulokset	35

5.2 Itsearviointi	37
5.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet.....	38
5.4 Luotettavuus	38
6 LÄHTEET	39
LIITTEET	

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen aihe ja tavoite

Nykyään sosiaalinen media (lyh. *some*) on päivittäin läsnä arjessamme. Sosiaalinen media sisältää monia palveluja, jotka tarjoavat käyttäjien mielikuvitukselle ja luovuudelle rajattoman kasvualustan. Jokaisella on mahdollisuus valita itselleen parhaiten sopiva ilmaisutapa ja julkaisukanava. Sosiaalista mediaa voidaan ikään kuin pitää kykykilpailuna, jossa kukin voi näyttää mitä osaa. Siellä paikka on myös niille, jotka arvioivat, luokittelevat ja tekevät koosteita muiden sisällöstä. Sosiaalisessa mediassa aktiivisia sisällöntuottajia on suhteellisen pieni osa, mutta sen sijaan yleisöä on tarjolla runsaasti. Enemmistö käyttäjistä on halukas lukemaan, kuulemaan, katsomaan, kommentoimaan ja jakamaan. (Pönkä 2014, 50 – 53.)

Opinnäytetyömme tavoitteena on esitellä sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista teemahaastattelujen avulla. Tarkoituksenamme on tarkastella somekiusaamista ilmiönä ja selvittää mitä rikostunnusmerkistöjä se voi tapauskohtaisesti täyttää. Aiheemme valinta perustuu sen ajankohtaisuudelle sekä omiin havaintoihimme aktiivisina sosiaalisen median käyttäjinä. Poliisiammattikorkeakoulussa ei myöskään ole tehty aikaisempia tutkimuksia sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta.

Haluamme opinnäytetyöllämme tuoda esiin, että somekiusaaminen ei tarkoita ainoastaan ilkeitä kommentteja somealustalla tehtyyn julkaisuun tai kuvaan. Se voi olla pitkään jatkunutta häirintää ja vainoamista, jolla voi olla kohtalokkaita seurauksia. Haluamme opinnäytetyöllämme tuoda ilmi, että sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen on nykypäivän jatkuvasti lisääntyvä ongelma. Haluamme myös selvittää poliisin näkökulmaa aiheesta.

1.2 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rajaaminen

Opinnäytetyömme tarkoitus on tutkia sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista ilmiönä. Tutkimuksemme on tarkoitus antaa lukijalle kattava kokonaisuus sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta, pyrkien antamaan syvällisempää ymmärrystä so-

mekiusaamisesta ja sen seurauksista poliisin näkökulmasta. Tutkimuksessamme esitellyssä ovat yleisimmin käytetyt sosiaalisen median palvelut ja ne, joissa on havaittu somekiusaamista eniten tapahtuvan. Opinnäytetyömme on tarkoitus olla lainopillinen siltä osin, kun käsittelemme tutkimuksessamme rikoslain pykälää, joita sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen voi täyttää.

Tutkimus toteutettiin teemahaastattelujen avulla, johon paneudutaan tarkemmin tutkimuksemme lopussa. Tutkimuksessamme tarkastelussa ovat ne rikoslain pykälät, joiden tunnusmerkistö tyypillisimmin täyttää sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen. Tarkasteltavat rikoslain pykälät nousivat esiin tutkimusta tehdessä muun aineistonkeruun ja teemahaastattelujen avulla. Tarkastelussa on myös Kokoomuksen kansanedustaja Timo Heinosen eduskunnalle 17.10.2019 jättämä lakialoite rikoslain 21 luvun muuttamisesta siten, että lukuun lisättäisiin pykälä *7a § Koulukiusaaminen*.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

- 1. Mitä sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen on?*
- 2. Mitä rikostunnusmerkistöjä sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen voi täyttää?*

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksemme toteutettiin käyttäen kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään ilmiötä eli sitä, mistä ilmiössä on kyse. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulokinnan antaminen sekä pyrkimys ilmiön syvälliseen ymmärtämiseen. (Kananen 2017, 32 – 35.)

Opinnäytetyössämme on aineistonkeruu menetelmänä käytetty laadullisen tutkimuksen menetelmiin kuuluvaa haastattelua. Opinnäytetyössämme haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina, mikä tarkoittaa sitä, että teemahaastatteluissa edetään etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. Teemahaastattelun etuna on se, että itse haastattelussa voidaan tarkentaa ja syventää kysymyksiä haastateltavien vastauksiin perustuen. (Tuomi & Sarajärvi 2017, 120 – 122.)

Teemahaastattelut toteutettiin haastatteleamalla Helsingin poliisilaitoksella ennalta estävässä ryhmässä työskentelevää vanhempi konstaapeli Susanna Maraa, Oulun poliisilaitoksella nettipoliisinä työskentelevää vanhempi rikoskonstaapeli Lauri Nikulaa sekä Lounais-Suomen poliisilaitoksella sosiaalisen median parissa työskentelevää ylikonstaapeli Riku Sukaria. Opinnäytetyössämme on teemahaastattelujen avulla saatu poliisin näkökulma ja kokemus sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta tutkimustuloksemme tueksi.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, joista Susanna Maran haastattelu suoritettiin paikan päällä Helsingissä, Pasilan poliisiasemalla. Lauri Nikulan ja Riku Sukarin osalta haastattelut tehtiin puhelimitse ja molemmille lähetettiin etukäteen sähköpostitse haastattelurunko (Liite 1), jotta kysymyksiin olisi helpompi valmistautua etukäteen. Kaikki haastattelut äänitettiin, jonka jälkeen ne litteroitiin eli kirjoitettiin tekstimuotoon.

2 SOSIAALINEN MEDIA JA KIUSAAMINEN

2.1 Sosiaalinen media

Sosiaalinen media on laaja, jatkuvasti kehittyvä ilmiö, jota on sen monimutkaisuuden vuoksi hankala määritellä vain yhdellä tavalla.

Jussi – Pekka Erkkola on Jyväskylän yliopiston, puheviestinnän pro gradu – tutkielmasaan ”Vuorovaikutteisuus sosiaalisessa mediassa – Sosiaalisen median käsiteanalyysiä” tutkinut sosiaalisen median käsitettä ja sen tarpeellisuutta. Erkkola on tutkimustensa pohjalta määritellyt sosiaalisen median seuraavalla tavalla:

”Sosiaalinen media on vuorovaikutteinen, teknologiasidonnainen ja rakenteinen prosessi, jossa verkottuneet yksilöt ja ryhmät rakentavat yhteisiä merkityksiä sisältöjen, yhteisöjen ja verkkoteknologioiden avulla vertais- ja käyttötuotannon kautta. Samalla sosiaalinen media on jälkiteollinen ilmiö, jolla on tuotanto- ja jakelurakenteen muutoksen takia vaikutuksia yhteiskuntaan, talouteen ja kulttuuriin.” (Erkkola 2009, 88.)

Netistä ja sosiaalisesta mediasta on tullut tärkeä osa nykyistä elämänmenoa ja globaalia maailmaa. Siitä on hyötyä niin opiskelussa, työelämässä, harrastuksissa kuin osana kansalaisyhteiskuntaa. (Pönkä 2014, 9 – 11.)

Sosiaalisen median suosio osoittaa sen, että se vastaa johonkin syvempään ihmisten sosiaaliseen tarpeeseen. Monia sosiaalisen median käyttäjiä näyttää kiinnostavan enemmän verkossa muut ihmiset, kuin uutiset ja informaatio. Tärkeimpiä sosiaalisen median mekanismeja ovatkin, että samoista aiheista kiinnostuneet ihmiset löytävät helposti toisensa. (Pönkä 2014, 12 – 14.)

Sosiaalinen media on väline markkinoida ja mainostaa, kehua tai antaa kritiikkiä saamistaan palveluista sekä ennen kaikkea pitää yhteyttä muihin ihmisiin. Sosiaalinen media on myös lisännyt politiikan avoimuutta, sillä kansalaiset voivat nyt seurata poliitikkojen jokapäiväistä elämää ja ajatuksia sosiaalisen median avulla (Pönkä 2014, 45 – 47.)

Sosiaalinen media koostuu lukuisista palveluista, alustoista, verkkolehdistä ja blogeista. Se on täynnä erimuotoista informaatiota ja luo jokaiselle mahdollisuuden ilmaista itseään.

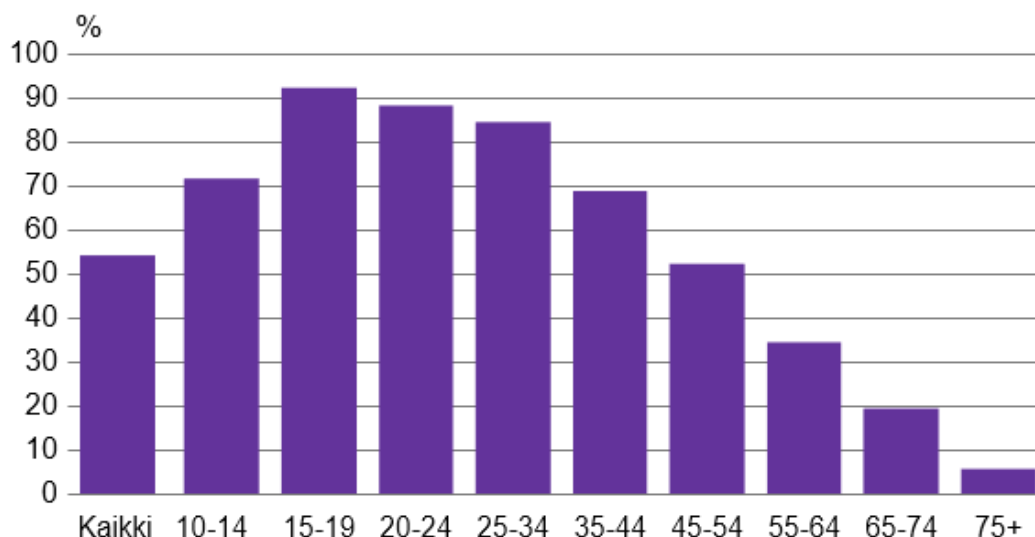
Sosiaalinen media työllistää yhä enemmän ihmisiä ja luo yrityksille uusia mahdollisuuksia.

2.1.1 Sosiaalisen median käyttö

Sosiaalinen media on yhä suurempi osa ihmisten arkea. Sosiaalisen median käyttäjät ovat todennäköisesti sekä yhä nuorempia että vanhempia. Lapset oppivat käyttämään älylaitteita varhaisesta iästä lähtien, jolloin aikaa aletaan viettää myös erilaisissa sosiaalisen median palveluissa. Samaan aikaan yhä useammat palvelut siirtyvät verkkoon, joka saa myös ikääntyneen väestön opettelemaan älylaitteiden käyttöä.

Rauli Kohvakan ja Kaisa Saarenmaan Tiede & Trendit-sivustolla keväällä 2019 julkaistava artikkeli ”WhatsApp suosituin – some on suomalaisten arkea iän mukaan vaihdellen” käyttää lähteenään Tilastokeskuksen vuonna 2017 toteuttamaa Vapaa-aikatutkimusta. Vapaa-aikatutkimus toteutetaan verkko- ja postikyselyllä, sekä yli 75-vuotiailla käyntihaastattelu-menetelmällä. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, ja siihen on poimittu satunnaisotannalla 15 000 Suomessa asuvaa, 10 vuotta täyttäneitä vastaajaa.

Vuonna 2017 15 – 19 – vuotiaat olivat suurin ikäryhmä, jotka käyttivät sosiaalisen median palveluita jatkuvasti tai useamman kerran päivässä. Keski-ikäiset, 45 – 64 – vuotiaat seurasivat keskimäärin sosiaalisen median palvelua muutaman kerran päivässä, tai ainakin päivittäin tai lähes päivittäin. Eläkeläisissä, 65–74-vuotiaissa sosiaalista mediaa käytti jatkuvasti vain 6 prosenttia vastaajista. (Kohvakka & Saarenmaa 2019)

Kuva 1: Osuus väestöstä, joka seuraa sosiaalista mediaa jatkuvasti tai useamman kerran päivässä 2017, prosenttia. (Tilastokeskus, Vapaa-aikatutkimus 2017)

Yllä olevasta tilastosta on nähtävissä, että vuoden 2017 perusteella toteutetussa tutkimuksessa sosiaalinen media on ollut jatkuvasti tai useamman kerran päivässä osa yli 50 prosenttia kaikkien vastanneiden elämää.

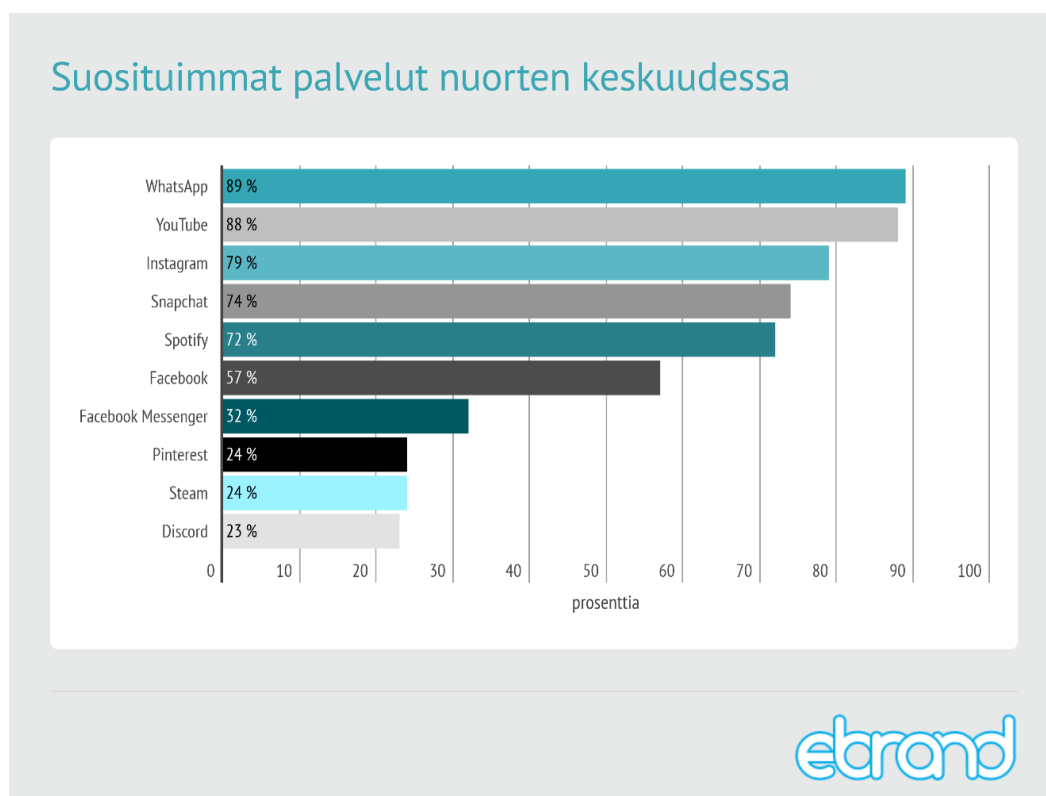
Vuodesta 2017 sosiaalisen median palvelujen tarjonta lisääntynyt ja kehittynyt, sekä palvelujen käyttämiseen soveltuvat laitteet ovat yleistyneet edelleen. Tämän kehityksen valossa voidaan olettaa, että vuonna 2020 toteutetun vastaavan tutkimuksen tuloksissa sosiaalisen median jatkuva käyttö voisi olla yleisempää kuin vuonna 2017.

2.1.2 Keskeiset sosiaalisen median palvelut

Sosiaalinen media sisältää valtavasti monipuolisia palveluja, jotka lisääntyvät jatkuvasti. Palveluiden käyttäjät vaihtelevat ikäryhmän ja mielenkiinnon kohteiden mukaan.

Oululainen verkkopalveluihin, ohjelmistoihin ja sosiaaliseen mediaan keskittynyt Ebrand Group Oy toteutti alkuvuodesta 2019 yhteistyössä Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden kanssa SoMe ja nuoret 2019 – verkkokyselyn. Verkkokysely oli katsaus 13 – 29 – vuotiaiden nuorten ja nuorten aikuisten sosiaalisen median käyttöön, ja kyselyyn vastanneita oli 6247 eri puolelta Suomea.

Ebrand Group Oy on toteuttanut nuorten sosiaalisen median käyttöä myös vuosina 2016, 2015 sekä 2013, ja vertailun helpottamiseksi vuoden 2019 kyselyn on pyritty pitämään rakenteeltaan samankaltaisena kuin edeltävien vuosien kyselyt.

Kuva 2: Suosituimmat palvelut nuorten keskuudessa – SoMe ja nuoret 2019. (Ebrand Group Oy & Oulun sivistys- ja kulttuuripalvelut 2019)

Kyselyyn vastanneiden mukaan suomalaisnuorten suosituimmat sosiaalisen median palvelut ovat WhatsApp (89%), YouTube (88%), Instagram (79%), Snapchat (74%), Spotify (72%), Facebook (57%) sekä Facebook Messenger (32%).

Opinnäytetyössämme käsittelemme myös sosiaalisen median palvelua Jodel, jonka käyttäjiä oli 21 prosenttia vastaajista sekä TikTok, jota käytti yhdeksän prosenttia vastaajista.

Seuraavat suosittu sosiaalisen median palvelut ovat keskeisissä rooleissa niissä ilmiöissä, joita opinnäytetyössämme esittelemme.

WhatsApp on vuonna 2014 luotu viestintäpalvelu, jonka alkuperäinen tavoite oli luoda vaihtoehto tekstiviesteille. WhatsAppilla voi lähettää ja vastaanottaa erilaisia medioita, kuten tekstiä, kuvia, videoita, dokumentteja, sijaintitietoja ja myös äänipuheluita. WhatsAppilla voi viestiä suoraan toiselle käyttäjälle tai luoda erilaisia ryhmiä useille käyttäjille. (WhatsApp 2020)

YouTube on videopalvelu, johon käyttäjien on mahdollista lisätä videoita ja live-sisältöä omalle kanavalleen. Seuraajat voivat tykätä videoista sekä lisätä kommentteja. YouTuben sisältö vaihtelee esimerkiksi TV-lähetyksistä musiikkiin sekä käyttäjien omasta elämästään kuvaaviin videoihin. (YouTube 2020)

Instagram on kuvien ja videoiden jakamissovellus, jonne käyttäjät voivat ladata kuvia ja videoita ja jakaa niitä seuraajiansa tai valitsemansa ryhmän kanssa. Käyttäjät voivat myös katsoa kaveriensa Instagramissa jakamia julkaisuja, kommentoida niitä ja tykätä niistä. Sovelluksessa ominaisuutena on myös ”Instagram story”, johon jaettu sisältö näkyy seuraajille 24 tunnin ajan. (Instagram Inc. 2020)

Snapchat on kuvaviestintäsovellus, jolla käyttäjät voivat lähettää kuvia ja videoita toisille käyttäjille. Yksittäisille käyttäjille sekä erilaisiin ryhmiin lähetettyjen viestien lisäksi käyttäjä voi luoda Snapchatiin ”Oman Tarinan”, joka näkyy kaikille kontakteille 24 tunnin ajan. Sijaintipalveluiden avulla Snapchatissa voi myös seurata omien Snap-kavereiden sijaintia. (Snapchat Inc. 2020)

Facebook on yhteisöpalvelu, jossa käyttäjät esiintyvät profiileissaan pääsääntöisesti omilla nimillään. Sovelluksessa voi luoda kontakteja lähettämällä kaveripyyntöjä muille käyttäjille ja liittymällä erilaisiin ryhmiin. Omalle seinälle voi lisätä videoita, kirjoituksia ja kuvia, joita kaverit voivat kommentoida, tykätä ja jakaa. (Facebook Inc. 2020)

Jodel on viestintäsovellus, jonne käyttäjät voivat ladata viestejä ja kuvia anonyymisti. Jodelin käyttö pohjautuu käyttäjän sijaintiin, jolloin keskustelukumppanit ovat yleensä paikallisia. Jodeliin ladatuista viesteistä tai kuvista voidaan tykätä tai niitä voidaan muistaa. Sovelluksessa on useita keskustelukanavia, joita käyttäjä voi valita mielenkiinnon kohteiden mukaan. (Jodel 2020)

TikTok lyhyiden videoiden jakamiseen tarkoitettu sovellus. Käyttäjät voivat jakaa kuvaamiaan videopätkiä julkisella tai yksityisellä tilillä, ja seuraajat voivat jakaa, tykätä tai kommentoida näkemiään videoita. (TikTok 2020)

Ask.fm on vuonna 2010 perustettu kysymyksiin ja vastauksiin pohjautuva palvelu, jossa käyttäjille voidaan esittää anonyymisti tai nimimerkin välityksellä kysymyksiä. Käyttäjä vastaa saamiinsa kysymyksiin omalla seinällään, jolloin muiden käyttäjien on mahdollista tykätä vastauksista. (Ask.fm 2017)

2.2 Kiusaamisen määritelmä

Kiusaaminen on ilmiö, jonka määritelmät eroavat usein hieman toisistaan riippuen ympäristöstä, jossa kiusaamista esiintyy. Kiusaamista tarkastellessa on otettava huomioon, että sen määrittelemisen mitä kiusaaminen on ja ei ole, vaihtelee yhteisön normien mukaan. Jotta kiusaamista voitaisiin estää, on se pystyttävä kuitenkin määrittelemään.

Kiusaamisella voidaan tarkoittaa toistuvaa, pitkään jatkunutta toimintaa, joka voi olla henkistä tai fyysistä. Kiusaaminen voi olla esimerkiksi sortamista, pilkkaamista, ulkopuolelle jättämistä, pahan puhumista, epäoikeudenmukaista kohtelua, uhkaamista tai fyysisen koskemattomuuden loukkaamista. Kiusaamisen kohteena oleva kokee itsensä useimmiten puolustuskyvyttömäksi. (Kaski & Nevalainen 2017, 11)

Kiusaamisella on useita ilmenemismuotoja: Kiusaaminen voi olla sanatonta viestintää, jolloin se tapahtuu esimerkiksi sellaisin elein, ilmein tai kehollisin viestein, joiden tarkoitus on loukata tai vähätellä jotakuta. Kiusaaminen voi olla sanallista viestintää, kuten pahan puhumista suoraan tai selän takana, toisesta ikävästi kirjoittamista tai vihapuhetta. Kiusaaminen voi olla myös toimintaa, kuten ulkopuolelle jättämistä tai väkivaltaa. (Kaski & Nevalainen 2017, 16.)

Kiusaaminen on todellinen, vakava ilmiö, joka voi täyttää useita rikostunnusmerkistöjä.

2.2.1. Kiusaaminen somessa

Sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen voidaan määritellä olevan verkon keskustelupalstoilla tapahtuvaa ahdistelua tai kiusaamista, jossa kiusaajaa on kertaalleen pyydetty lopettamaan toimintansa. Kiusaamista, jota tapahtui kouluissa tai kerhoissa pääsi ennen pakoon kotona, viikonloppuisin ja loma-aikana. Nykyään tabletit, puhelimet ja tietokoneet mahdollistavat sen, että kiusaaminen voi olla ympärivuorokautista. (Hitchcock 2017, 15.)

Vuoden 2019 Ebrand Group Oy:n & Oulun sivistys- ja kulttuuripalveluiden toteuttamassa verkkokyselyssä kiusaaminen sosiaalisessa mediassa nostettiin omaksi aihealueeksi. Vastanneista vajaa 25 prosenttia kertoo kokeneensa jonkin asteista kiusaamista sosiaalisessa mediassa, joka on Ebrand Group Oy:n mukaan 10 prosenttia enemmän kuin vuoden 2016 verkkokyselyn tuloksissa. Vastanneista 90 prosenttia mielestä kiusaaminen on helpompaa

sosiaalisessa mediassa kuin arkielämässä. Yli 60 prosenttia kertoo nähneensä muiden kiusaamista sosiaalisessa mediassa.

Oletko havainnut somepalveluissa kiusaamista?

	TÄYSIN ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN ERI MIELTÄ	JOKSEENKIN SAMAA MIELTÄ	TÄYSIN SAMAA MIELTÄ
Olen kokenut kiusaamista	56.4%	19.24%	15.56%	8.8%
Olen kiusannut toisia	76.6%	14.98%	6.02%	2.4%
Olen nähnyt muiden kiusaamista	21.53%	17.54%	34.62%	26.3%
Olen puuttunut kiusaamiseen	41.3%	25.21%	23.02%	10.47%
Olen kertonut somessa tapahtuvasta kiusaamisesta aikuiselle / opettajalle / viranomaiselle tai muulle taholle	67.22%	16.58%	9.67%	6.53%
Somessa on helpompi kiusata kuin arkielämässä	4.96%	6.42%	30.13%	58.49%
Tiedän miten voin puuttua kiusaamiseen somessa	10.73%	25.23%	39.01%	25.04%
Somessa on pienempi kynnyks hännätä, "huutaa", "trollata" tai olla muuten eri mieltä	7.03%	7.41%	24.51%	61.05%

Kuva 3: Oletko havainnut somepalveluissa kiusaamista? – SoMe ja nuoret 2019. (Ebrand Group Oy & Oulun sivistys- ja kulttuuripalvelut 2019)

” Katselen joskus huvikseni sovellusta nimeltä TikTok. Suurin osa sen käyttäjistä ovat ala- ja yläasteella. Kiusaamista ja rasismia esiintyy enemmän kuin missään muualla näkemässäni paikassa. Siellä on helppo haukkua anonyyminä ja sen huomaa. En ole törmännyt yhteenkään videoiden tekijään, joka ei saisi kamalia kommentteja. Pahin asia on että jotkut voivat olla alle 10-vuotiaita ja saada itsemurhaan yllyttäviä kommentteja. ”

- Verkkokyselyn SoMe ja nuoret 2019- vastaajan kommentti, (Ebrand Group Oy & Oulun sivistys- ja kulttuuripalvelut 2019)

2.2.2 Somekiusaamisen muotoja

Kiusaamisen siirryttyä internettiin on se johtanut siihen, ettei kiusaaminen rajoitu enää tiettyyn paikkaan ja aikaan. Sosiaalisessa mediassa kirjoitettua viestiä voidaan jakaa sekä jättää nettiin määräämättömäksi ajaksi, jonka vuoksi kiusaaminen on someviestien ja -kuvien myötä läsnä koko ajan. Nettikiusaamisen rikkoessa ajan ja paikan käsitteen, aiheuttaa se entistä suurempaa kärsimystä kohteelleen. (Forss 2014, 36.)

Kiusaamista esiintyy kaikissa sosiaalisen median palveluissa, mutta tavat eroavat käyttömahdollisuuksien mukaan. Kiusaamistavoista yleisin on perinteinen viestittely, jossa esimerkiksi kiusatulle lähetetään viestejä yksityisesti, tietyn ryhmän sisällä tai julkisesti. Esimerkiksi pikaviestipalvelut WhatsApp ja ja Kik Messenger, kuvanjakopalvelu Instagram sekä yhteisöpalvelu Ask.fm ovat alustoja, joiden sisällä pystytään luomaan ryhmiä esimerkiksi luokan oppilaiden kesken, jolloin yksittäinen loukkaava viesti tavoittaa kyseisen joukon ryhmätekstiviestin tavoin. (Forss 2014, 37 – 38.)

Marko Forss on teoksessaan ”*Fobban sosiaalisen median selviytymisopas*” selvittänyt sosiaalisen median erityispiirteitä kiusaamisessa. (Forss 2014, 35 – 45). Seuraavaksi esitelmemme sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen erityispiirteet havainnollistaen niitä esimerkkitapauksin.

Kollektiivinen nettikiusaaminen on kiusaamista, jossa osa kiusaa ja osa seuraa sivusta ”hiljaisina hyväksyjinä”. Nettimaailmassa tämä tarkoittaa kiusaamista, jossa yksittäiset henkilöt saavat ison joukon kiusaamisen taakse, oli kyseessä tahallinen mukana nauraminen tai vain mielenkiinnosta seuraaminen. Kollektiivinen nettikiusaaminen on verrattavissa fyysiseen kiusaamiseen, jossa yhtä kiusataan koulun pihalla sivustaseuraajien kannustaessa. (Forss 2014, 39 – 40.)

ESIMERKKITAPPAUS: ”*Syksyllä 2013 Facebookiin oli perustettu sivu, jossa pilkattiin 16-vuotiasta poikaa ja hänen kavereitaan. Heistä oli tehty kuvamuunnoksia loukkaavien saatesanojen kera. Sivusto oli saanut jo 600 tykkääjää ennen kuin se poistettiin. Uusi sivusto perustettiin välittömästi poistetun perään ja sekin ehti kerätä yli 200 tykkääjää ennen kuin se suljettiin. Oulun poliisi tutki tapausta kunnianloukkauksena. Ylläpitäjän mukaan sivun tarkoitus ei ollut kiusata kuvissa esiintyviä, vaan pelkästään imitoida heitä*”. (Forss 2014, 39.)

Nettilynkkaaminen alkaa usein uutisista tai huhuista ja se on kollektiivista nettikiusaamista aggressiivisempaa. Nettilynkkaaminen voi olla internetissä tapahtuvaa uhkailua, loukkaavia kommentteja ja se voi johtaa äärimmillään fyysisiin väkivallantekoihin, joka on kuitenkin harvinaista. (Forss 2014, 40 – 41.)

ESIMERKKITAPPAUS: ”*Loppuvuodesta 2012 Facebookissa aiheutti hämmennystä sivusto nimeltä ”Koiraa ei saa palauttaa kiduttajalle”,*

joka oli kerännyt yli 40 000 seuraajaa. Fanisivusto oli saanut kimmokkeen toimintaansa tapauksesta, jossa Äänekoskella oli tapettu seitsemän kuukauden ikäinen koiranpentu. Poliisi oli aloittanut esitutinnan eläinsuojelurikoksesta, mutta ei ollut antanut epäiltyjen tekijöiden nimiä julkisuuteen. Huhujen ja vihjeiden perusteella Facebookiin oli kuitenkin lisätty tiedot ja kuvat kolmesta epäillystä. Vaikka kuvia oli muokattu sen verran, että epäiltyjen silmien alue oli peitetty mustalla, he olivat helposti tuttujen tunnistettavissa. Vaikka epäiltyjen osallisuudesta ei ollut täyttä varmuutta, heitä uhattiin kiduttamisella, tappamisella ja samalla kohtelulla minkä koira oli saanut osakseen. Uhkauksia sai myös täysin tapauksen ulkopuolinen nainen, jolla sattui olemaan sama nimi kuin yhdellä epäillyllä”. (Forss 2014, 40-41.)

Kyseinen esimerkkitapaus kuvastaa nettilynkkaamiselle ominaista ylireagointia huhusta. Liikkeelle lähteneen huhun perusteella, sosiaalisen median käyttäjät ovat valmiita lynkkaamaan epäillyt sekä samalla sivulliset, ilman todellista näyttöä syyllisyydestä. Teoksessaan, Forss tuo myös esille, että nettilynkkaamismentaliteettiä ei aina tarvita edes rikosta, vaan laillinenkin mielipide riittää nostamaan metelin ja vaikka mielipide olisi asiaton, voivat sen seuraukset olla kohtuuttomat yksittäistä henkilöä kohtaan. (Forss 2014, 41.)

Mikael Alaraappana on julkaissut blogikirjoituksen nimeltä ”*Sosiaalisen median henkinen väkivalta*”. Blogikirjoituksessaan Raappana on tuonut esiin somekohuja, jotka toimivat mielestämme esimerkkeinä nykypäivän nettilynkkaamisesta. Vuonna 2016 YouTubeissa julkaistiin video ”risujemmaajasta”. Videolle kuvattu mies joutui niin suuren häirinnän kohteeksi, että hän joutui muuttamaan pois omalta kotikunnaltaan. Koska sosiaalinen media ei ole paikkakohtainen, ei muutto auttanut asiaa. Raappana toteaa blogikirjoituksessaan, että kohuja on koko ajan. Laulaja Tomi Metsäketoa syytettiin netissä, jonka jälkeen hän menetti työnsä, samalla tavalla kuten laulaja Kasmir menetti Axl Smitthin rikoksen aikoihin. Kummassakin tapauksessa totuus ei ollut sellainen, mitä sosiaalisessa mediassa oli kerrottu. Raappana toteaa, että monessa somekohussa totuus unohtuu tunteiden ottaessa hallintaan tykkäämisen ja jakamisen. (Alaraappana 2018.)

Trollaaminen on tekemuodoltaan sellaista, jossa kohde yritetään saada tarkoituksellisesti suuttumaan. Riidanhakuista trollaamista keskustelupalstoilla kutsutaan välillä myös

nimellä *fleimaaminen*. Trollaamiselta vaikuttava teko, voi joskus myös olla ajattelemattomuutta tai huomion hakemista ja ne voivat myös johtaa poliisin toimenpiteisiin. (Forss 2014, 42.)

ESIMERKKITAPPAUS: ”Keväällä 2013 Facebookiin ilmestyi faniryhmä nimeltä Pedofiilien puolesta. Nettipoliisi sai useita ilmoituksia, joissa pelättiin pedofiilien kokoontuvan ryhmässä punomaan juoniaan. Todellisuudessa ryhmän takana oli Ylilauta-nimisellä kuvafoorumilla ideoitu trollaus. Raivokkaimmat vastalauseet täyttivät jonkin rikoksen tunnusmerkistön. Tällä samalla idealla on tehty myös useita muita ryhmiä, kuten koiran myrkyttäjiä tai vaimonhakkaajia kannustavat ryhmät sekä yksinhuoltajaäitejä mollaava ryhmä.” (Forss 2014, 44.)

Suunnitelmallisessa trollissa kohde on valittu tarkoin ja kirjoitustyyli on asiallinen, mutta riittävän provosoiva. Tällä tavoin toinen osapuoli houkutellessaan kirjoittamaan asiattomasti, johon trollin on hyvä puuttua kritisoiden. Kun kyseessä on taitava trollaaja, pysyy tekstikin asioissa niin, ettei se täytä minkään rikoksen tunnusmerkistöä ja tällä tavoin rikolliseen viestintään saattaa syyllistyä provosoitunut kohde. Forss korostaa teoksessaan, että trollien asiattomien kommenttien rangaistavuuteen ei vaikuta se, että viestit on kirjoitettu valeprofiileilla vaan ne ovat yhtä rangaistavia kuin oikeallakin profiililla tehdyt. (Forss 2014, 43-44.)

3 MITÄ RIKOSTUNNUSMERKISTÖJÄ SOMEKIUSAAMINEN VOI TÄYTTÄÄ

3.1 Tarkastelussa oleva lainsäädäntö

Voimassa oleva Suomen lainsäädäntö ei tunne kiusaamista yksittäisenä tekona, jolle on määritelty tunnusmerkistö. Kuten aiemmin opinnäytetyössämme toimme esiin, erinäisiin lakeihin kuten esimerkiksi työturvallisuuslakiin sekä perusopetuslakiin on kirjattu käytöstä koskevaa lainsäädäntöä. Lain näkökulmasta somekiusaamista tarkastellessa ongelmallista ei ole pelkästään kiusaamisen määrittely, vaan myös se, että toimet tapahtuvat sosiaalisen median alustoilla.

Sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen voi kuitenkin täyttää useiden rikosten tunnusmerkistöt, ja yleisimpiä niistä esittelemme tässä luvussa. Toteuttamassamme teema-haastattelussa vanhempi konstaapeli Susanna Mara kertoi somekiusaamisen täyttävän usein muun muassa kunnianloukkauksen, yksityiselämää loukkaava tiedon levittämisen, identiteettivarkauden sekä laittoman uhkauksen tunnusmerkistöt. Marko Forss esittelee kirjassaan *”Fobban sosiaalisen median selviytymisopas”* nettikiusaamiseen liittyviä rikosnimikkeitä. Forss esittelee tässä osiossa temahaastattelussamme esille nousseiden rikosnimikkeiden lisäksi viestintärauhan rikkomisen sekä vainoamisen (Forss 2014, 208-211).

Pyrimme havainnollistamaan rikoksia sosiaalisen median alustoilla tapausesimerkkien avulla. Tarkastelemme myös kansanedustaja Timo Heinosen eduskunnalle jättämää lakialoitetta rikoslain 21. luvun muuttamisesta, ja pohdimme sen merkitystä sosiaalisessa mediassa tapahtuvien rikosten rangaistavuuteen.

3.1.1 Kunnianloukkaus RL 24:9 §

Kunnianloukkaus on yksi tavanomaisimpia sosiaalisen median keskustelupalstoilla nähtäviä rikoksia. Sosiaalinen media madaltaa sen luonteen vuoksi käyttäjien kynnystä viestiä toiselle tavalla, miten kasvotusten ei kehtaisi.

Kunnianloukkauksella pyritään suojelemaan perustuslaissa määriteltyä perusoikeutta, *kunni*aa (Suomen perustuslaki 817/2018, 10 §). Kunnianloukkauksen rangaistavuuteen vaaditaan, että teko on tahallinen ja että tekijällä on loukkaamistarkoitus. Esittäessään tiedon, jota pitää perustellusti totena, ei tahallisuusvaatimus välttämättä täyty. (Fors 2014, 189-190, viitattu lähteeseen Nuutila – Majanen 2013).

Kunnianloukkaus ja sen törkeämpi tekumuoto, törkeä kunnianloukkaus ovat asianomistajarikoksia, eikä syyttäjä saa rikoslain 24 luvun 12 §:n (879/2013) 2 momentin mukaan nostaa niistä syytettä, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi. Kunnianloukkauksesta säädetään seuraavasti rikoslain 24:9 §:n (879/2013) mukaan:

”Joka

1) esittää toisesta valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka

2) muuten kuin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla halventaa toista, on tuomittava kunnianloukkauksesta sakkoon.

Kunnianloukkauksesta tuomitaan myös se, joka esittää kuolleesta henkilöstä valheellisen tiedon tai vihjauksen siten, että teko on omiaan aiheuttamaan kärsimystä ihmiselle, jolle vainaja oli erityisen läheinen.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna kunnianloukkauksena ei pidetä arvostelua, joka kohdistuu toisen menettelyyn politiikassa, elinkeinoelämässä, julkisessa virassa tai tehtävässä, tieteessä, taiteessa taikka näihin rinnastettavassa julkisessa toiminnassa ja joka ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.

Kunnianloukkauksena ei myöskään pidetä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, toisten oikeudet ja muut olosuhteet, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.”

Esimerkki: Vastaja A kirjoitti asianomistajaa B loukkaavia viestejä B:n Facebook-profiilin seinälle. B:llä on kavereita Facebookissa yli 200, lisäksi julkaisut on voinut nähdä kuka tahansa, koska B:n Facebook-profiili on julkinen.

Viesteissä A nimenomaisesti vihjasi ja myöhemmissä viesteissään väitti B:tä lapsen pahoinpitelijäksi.

Ratkaisussaan Käräjäoikeus totesi, että asianomistaja B:stä esitetty valheellinen tieto tai vihjaus oli tullut Facebook-käyttäjätilin kautta laajemman yleisön tietoon. Koska B:n Facebook-tili oli julkinen, kaikki olivat voineet halutessaan saada sen sisällöstä tiedon. Näytön perusteella kuitenkin vain yksittäiset henkilöt olivat tulleet tietämään A:n loukkaavista viesteistä. Käräjäoikeus totesi myös, että Facebook valikoi näytettävää aineistoa, joten on selvää, etteivät kaikki B:n kaveritkaan ole tulleet tietämään viesteistä. Käräjäoikeus katsoi näytön osoittavan, että viestit ovat tulleet rajatun, muttei aivan vähäisen henkilöpiirin tietoon. (Pohjois-Karjalan KO 08.01.2019 dnro R 18/1393)

3.1.2 Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen RL 24:8 §

Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen on kunnianloukkauksen tavoin yleinen sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen muoto. Sosiaalisessa mediassa tieto on helposti julkaistavissa tunnusmerkistön mukaisesti ”lukuisten ihmisten saataville” sekä joukkotiedotusvälineisiin.

Toisin kuin kunnianloukkauksessa, tapauksissa, joissa levitetään yksityiselämää loukkaavaa tietoa, on aina kyse totuudenmukaisesta tiedosta. Kyseeseen voivat tulla kuvat, videot tai sosiaaliseen mediaan kirjoittelu. Suljetuissa ryhmissä käyty viestittely voi täyttää teon tunnusmerkistön, mikäli vastaanottajia on riittävästi. (Fors 2014, 201)

Yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä koskevista rikoksista puhutaan varsin usein virheellisellä nimellä: yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen. Tämä nimitys on virheellinen, sillä teossa ei ole kyse loukkaavan tiedon levittämisestä, vaan tiedon levittämisestä yksityiselämää loukkaavalla tavalla. Itse tieto ei siis aiheuta rangaistavuutta, vaan tiedon oikeudeton levittäminen. (Haaparanta 2019, 20)

Suomen perustuslain mukaan jokaisella on oikeus turvattuun yksityiselämään (Suomen perustuslaki 817/2018, 10 §), joten kyseessä olevalla rikoslain pykälällä pyritään jälleen turvaamaan perusoikeutta. Tiedon levittämisestä, joka loukkaa yksityiselämää on säädetty myös törkeän tekemuoto, rikoslain 8 a §:n (879/2013) mukaisesti. Sekä perusmuotoinen että törkeä tekemuoto ovat asianomistajarikoksia, eikä syyttäjä saa rikoslain 24 luvun 12 §:n (879/2013) 2 momentin mukaan nostaa niistä syytettä, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi. Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen on säädetty seuraavasti rikoslain 24:8 §:n (879/2013) mukaan:

”Joka oikeudettomasti

1) joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai

2) muuten toimittamalla lukuisten ihmisten saataville

esittää toisen yksityiselämästä tiedon, vihjauksen tai kuvan siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, on tuomittava yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä sakkoon.

Yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä ei pidetä sellaisen yksityiselämää koskevan tiedon, vihjauksen tai kuvan esittämistä poliitikassa, elinkeinoelämässä tai julkisessa virassa tai tehtävässä taikka näihin rinnastettavassa tehtävässä toimivasta, joka voi vaikuttaa tämän toiminnan arviointiin mainitussa tehtävässä, jos esittäminen on tarpeen yhteiskunnallisesti merkittävän asian käsittelemiseksi.

Yksityiselämää loukkaavana tiedon levittämisenä ei myöskään pidetä yleiseltä kannalta merkittävän asian käsittelemiseksi esitettyä ilmaisua, jos sen esittäminen, huomioon ottaen sen sisältö, toisten oikeudet ja muut olosuhteet, ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.”

Esimerkki: Vastaaja A, joka oli ollut asianomistajan B:n henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja ja siinä tehtävässä saanut tietoja B:n terveydentilasta, oli Facebookissa B:n

profiilissa kirjoittanut yksityiskohtaisen tiedon eräästä terveydentilaan B:hen liittyvästä arkaluontoisesta seikasta.

B:n mukaan kyseinen asia oli ollut vain hänen lähipiirinsä tiedossa ja että A oli tullut tietoiseksi siitä toimiessaan hänen henkilökohtaisena avustajanaan, eikä hän ole halunnut tiedon arkaluontoisuudesta johtuen sitä laajemman piirin tietoon. B:llä oli ollut vaitiolovelvollisuus kyseisen A:n terveydentilaa koskevan seikan osalta.

Käräjäoikeus totesi ratkaisussaan pitävänsä luotettavana, että tieto oli ollut B:n Facebook-kavereiden saatavilla, kunnes hän poisti A:n kirjoitukset. B:n mukaan hänellä oli ollut tapahtuma-aikana 300 – 500 Facebook-kaveria, joiden oli ollut mahdollista nähdä kyseiset kirjoitukset. B oli saanut tietää, että useat henkilöt olivat myös ehtineet nähdä kirjoitukset ennen niiden poistamista, joka B:n arvion mukaan oli tapahtunut viestien oltua Facebookissa noin kolme tuntia. Kyseisen tiedon esittäminen ja toimittaminen lukuisten ihmisten saataville oli ollut omiaan aiheuttamaan vahinkoa ja kärsimystä B:lle ja häneen kohdistuvaa halveksuntaa. (Pohjois-Karjalan KO, 02.03.2018 dnro R 18/105)

3.1.3 Viestintärauhan rikkominen RL 24:1 a §

Säännös viestintärauhan rikkomisesta tuli voimaan vuonna 2014. Aiemmin puhelimitse esimerkiksi viestein tai soitoin tapahtuva häirintä luettiin kotirauhan rikkomiseksi siten mitä 24:1 § 3. kohdassa (685/2009) säädettiin. Hallituksen esityksessä 19/2013 esitettiin erillisen säädöksen asettamista koskien viestintärauhan rikkomista. Yhtenä perusteluna viestintärauhaa koskevassa uuskriminalisoinnissa oli se, että se pyrkii asettamaan häiriötarkoituksessa toteutetun viestinnän samaan asemaan riippumatta siitä, onko kohdehenkilö kotirauhan suojaamassa tilassa vai ei (HE 19/2013 vp). Näin ollen matkapuhelimeen tuleva häirintä on pykälän voimaantulon jälkeen rangaistavaa, vaikka häirinnän kohde olisi julkisrauhan suojaamassa tilassa viestien tai puheluiden tullessa.

Uuden pykälän voimaan tulon myötä viestien lähettäminen häirintätarkoituksessa on mahdollista millä välineellä tahansa. Se voi tarkoittaa sähköposteja, Facebook-viestejä ja muuta sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa viestintää. Viesti voi sisältää tekstiä, kuvan tai ääntä, tai se voi olla jopa tyhjä. Viestintärauhan rikkomisen on oltava tahallista ja häiriö-

tarkoituksessa tehtyä, jotta teko on rangaistava. Yksittäinen someviesti ei vielä täytä tunnusmerkistöä, vaan viestejä tulee olla useita, ja niiden on aiheutettava ”huomattavaa häiriötä tai haittaa”. (Fors 2014, 208-209)

Viestintärauhan rikkomisesta ei ole säädetty törkeää tekemuotoa. Viestintärauhan rikkominen asianomistajarikos, eikä syyttäjä saa rikoslain 24 luvun 12 §:n (879/2013) 1 momentin mukaan nostaa syytettä, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi. Viestintärauhan rikkomisesta säädetään rikoslain 24:1 a§:ssa (879/2013) seuraavasti:

”Joka häirintätarkoituksessa toistuvasti lähettää viestejä tai soittaa toiselle siten, että teko on omiaan aiheuttamaan tälle huomattavaa häiriötä tai haittaa, on tuomittava viestintärauhan rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.”

Esimerkki: Vastaaja A oli häirintätarkoituksessa toistuvasti soitellut ja lähetellyt useita viestejä asianomistaja B:lle. Asianomistaja B:n mukaan, A lähetti B:lle ainakin 30 viestiä, joiden sisältö oli epäasiallista, A oli myös viestien lisäksi soittanut B:lle pari kertaa.

Käräjäoikeuden ratkaisussa todettiin, että kirjallisena todisteena esitetyt valokuvat B:n puhelimeen saapuneista viesteistä tukivat B:n kertomusta. Kirjallisista todisteista myös ilmeni, että osa viesteistä oli sisällöltään epäasiallisia. Kirjallisista todisteista ilmeni myös se, että B oli ilmaissut useaan kertaan A:lle tämän viestien olevan epätoivottuja. A oli pyynnöistä huolimatta jatkanut viestittelyä. B kertoi Käräjäoikeudessa kokeneensa viestittelyn häiritsevänä ja uhkaavana. (Pohjois-Karjalan KO 19.02.2020 dnro R 19/1039)

3.1.4 Laiton uhkaus RL 25:7 §

Sosiaalisessa mediassa tapahtuvien laittomien uhkauksien tutkiminen voi olla ongelmallista johtuen siitä, että uhka-arvioita voi olla haastavaa tehdä ja anonyymien kirjoittajien tunnistamistietoja voi olla hankala hankkia.

Laiton uhkaus liittyy vahvasti viime vuosikymmenillä lisääntyneisiin koulu-uhkauksiin. Koulu-uhkauksessa kohteena voi olla esimerkiksi tietyn koulun rehtori, oppilas tai opettaja. Mikäli uhkauksen kohde on yleisesti jokin koulu tai oppilaitos, kyseessä on perättömästä vaarailmoituksesta. (Fors 2014, 207)

Laittoman uhkauksen tulee sisältää uhkaus rikoksesta, jonka tulee kohdistua henkilökohtaiseen turvallisuuteen tai omaisuuteen. Kohteella on oltava perusteltu syy pelätä. Pelkäämisen tulee olla uhatun subjektiivisesta näkökulmasta aiheellista, vaikka objektiivisesti arvioituna uhkaus ei olisi vaarallinen. (Fors 2014, 204)

Laiton uhkaus on asianomistajarikos, eikä syyttäjä saa nostaa syytettä rikoslain 25. luvun 9 §:n mukaisesti, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi. Laittoman uhkauksen tunnusmerkistö rikoslain 25. luvun 7 §:n (578/1995) mukaan:

”Joka nostaa aseensa toista vastaan tai muulla tavoin uhkaa toista rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, laittomasta uhkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”

Esimerkki: Vastaja A oli lähettänyt asianomistaja B:lle lukuisia viestejä, joissa oli uhanut tappaa B:n ja tämän lapsen esimerkiksi ampumalla tai puukottamalla. A oli viesteissään lähettänyt kuvia teräseistä ja kirveestä. A oli myös uhanut tehdä B:lle eri tavoin väkivaltaa, esimerkiksi silpomalla, autolla yli ajamalla ja kiduttamalla.

Ratkaisussaan käräjäoikeus totesi vastaaja A:n syyllistyneen laittomaan uhkaukseen. Kirjallisina todisteina esitetyillä viesteillä, kuvilla, videoilla ja ääniviesteillä tuli näytetyksi, että A oli useaan eri otteeseen uhanut tappaa B:n eri tavoilla ja lähettänyt viestejä oli ollut tuhansia. B kertoi uhkailujen aiheuttaneen hänessä suurta pelkoa, eikä hän voinut olla omassa kotonaan. (Pohjois-Karjalan KO 27.11.2019 dnro R 19/1038)

3.1.5 Vainoaminen RL 25:7 a §

Lisääntyvät sosiaalisen median kanavat luovat uusia mahdollisuuksia olla yhteydessä muihin ihmisiin. Rikoslain määrittelemän vainoamisen tekotavat ovat todennäköisesti yhä monipuolisemmat sosiaalisen median ollessa niin merkittävä osa ihmisten elämää. Yhteydenotot eivät rajaudu enää yleisellä paikalla seuraamiseen ja soittoihin, vaan tekijä voi ottaa kohteeseen yhteyttä, vaikka jokaisen sosiaalisen median kanavan kautta.

Vainoamisen lisääminen rikoslain 25. lukuun esitettiin samassa hallituksen esityksessä HE 19/2013 kuin viestintärauhan rikkominenkin. Perusteena tunnusmerkistön täyttymiselle on uhkaaminen, jolla tarkoitetaan sitä, että tekijä tekee toiselle tietäväksi, että voi tapahtua jokin tälle epämieluisa asia. Uhkaamisen tulee pääsääntöisesti kohdistua uhuriin tai tämän omaisuuteen, mutta myös uhrin lapsen uhkaaminen täyttää tunnusmerkistön. (HE 19/2013 vp)

Muita tekotapoja ovat seuraaminen, tarkkailu ja yhteydenotto. Lain esitöissä mainitaan, että seuraamisen tekotapana tulee olla fyysistä seuraamista, joten se ei sovi sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan toimintaan. Sen sijaan yhteydenottoja sosiaalisessa mediassa voidaan toteuttaa monella tavalla; voidaan kommentoida kuvia, ”tägätä” henkilö kuviin ja viesteihin tai tökätä Facebookissa (Fors 2014, 212).

Lain esitöissä on mainittu olennaiseksi vainoamisen tunnusmerkistön täyttymisen kannalta, että teko ei ole yksittäinen yhteydenotto, vaan osateoista muodostuva henkilön elämänlaatua vakavasti häiritsevä tila. Muodostaakseen vainoamisen osatekojen täytyy muodostaa yhtenäinen kokonaisuus. Vainoaminen on virallisen syytteen alainen rikos. (HE 19/2013 vp) Rikoslain 25. luvun 7 a §:ssa (879/2013) vainoamisesta säädetään seuraavasti:

”Joka toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten näihin rinnastettavalla tavalla oikeudettomasti vainoaa toista siten, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, vainoamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.”

Esimerkki: Vastaaja A oli lähetellyt asianomistaja B:lle toistuvasti matkapuhelimestaan tekstiviestejä sekä soittanut ja yrittänyt soittaa B:n matkapuhelimeen. Soittoja ja soittopyrityksiä oli ollut yhteensä 13 060 kappaletta sekä tekstiviestejä oli lähetetty yhteensä 11 488 kappaletta. Osa viesteistä oli ollut luonteeltaan uhkaavia ja A oli muun muassa kirjoittanut viesteissään ”Tämä ei jää tähän”, ”Minä kostan”, ”Kuoltuasi olet minun”, ”Sulle

käy vielä huonosti” ja ”Hankin luvan kanssa aseeni itselleni”. A oli myös lähettänyt B:n puhelimeen videon puukotuksesta.

Käräjäoikeus totesi A:n ottaneen tällä tavoin toistuvasti yhteyttä B:hen ja siten vainonnut häntä tavalla, joka oli omiaan aiheuttamaan B:ssä pelkoa ja ahdistusta. Käräjäoikeus katsoi teon täyttävän tunnusmerkistön rikoksesta RL 25:7 a§ vainoaminen. (Pohjois-Karjalan KO 07.05.2019 dnro R 19/348)

3.1.6 Identiteettivarkaus RL 38:9 a §

Monilla sosiaalisen median alustoilla toimiminen perustuu oman profiilin luomiseen omilla tiedoillaan. Sosiaalisia kontakteja luodaan, kavereita pyydetään ja omia taitojaan esitellään omilla kasvoillaan. Sosiaalisessa mediassa on mahdollista luoda oma identiteetti juuri sellaiseksi, kun sen haluaa, lisätä sen minkä haluaa ja jättää pois minkä haluaa piilottaa. Kuka vain voi luoda profiilin millä tahansa tiedoilla, ja tämän takia identiteettivarkaudet ovat todellinen ongelma nykypäivän sosiaalisessa mediassa.

Identiteettivarkauden lisäämistä rikoslakiin esitettiin hallituksen esityksessä 232/2014. Lain esitöissä on keskitytty erehdyttämistarkoitukseen. Olennaista tunnusmerkistön täyttymisen kannalta on, että kolmatta erehdytetään nimenomaan henkilöllisyyden tai identiteetin osalta. Olennaista on myös se, että henkilötietojen käyttö on luvaton. (HE 232/2014 vp)

Lain esitöiden mukaan teon on tullut aiheuttaa taloudellista vahinkoa tai muuta vähäistä suurempaa haittaa. Muu vähäinen suurempi haitta määritellään sellaiseksi, jonka selvittäminen ja oikaiseminen vaatii paljon vaivannäköä tai ei onnistu lainkaan. Esimerkkinä tällaisesta saattaisi joissakin tapauksissa olla käsillä esimerkiksi silloin, kun internetin sosiaaliseen mediaan on luotu valeprofiili toisen henkilötiedoilla. Joissakin tapauksissa tällaisen profiilin poistaminen saattaa olla vaikeaa. (He 232/2014 vp)

Identiteettivarkaus on asianomistajarikos. Syyttäjä ei saa nostaa rikoslain 38. luvun 10 §:n 4. kohdan säätämällä tavalla syytettä, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi.

Identiteettivarkaudesta säädetään rikoslain 38:9 a §:ssä (368/2015) seuraavasti:

”Joka erehdyttääkseen kolmatta osapuolta oikeudettomasti käyttää toisen henkilötietoja, tunnistamistietoja tai muuta vastaavaa yksilöivää tietoa ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa tai vähäistä suurempaa haittaa sille, jota tieto koskee, on tuomittava identiteettivarkaudesta sakkoon.”

Esimerkki: Vastaaja A oli käyttänyt asianomistaja B:n henkilö- tai tunnistamistietoja tekemällä tilauksia eri nettikauppoihin. A oli lisäksi myös luonut B:n nimellä useita profiileja eri verkkosivuille, joissa käytettiin B:n nimeä ja syntymäaikaa sekä lisännyt näille kuvia, joista B oli tunnistettavissa.

Vastaaja A oli erehdyttääkseen kolmatta osapuolta oikeudettomasti käyttänyt asianomistaja B:n henkilötietoja ja tunnistamistietoja eli nimeä, henkilötunnusta, puhelinnumeroa tai muuta yksilöivää tietoa siten, että siitä aiheutui B:lle taloudellista vahinkoa tai vähäistä suurempaa haittaa. Käräjäoikeus totesi A:n syyllistyneen RL 38:9 a§ mukaiseen identiteettivarkauteen. (Pohjois-Karjalan KO 27.11.2019 dnro R 19/1038)

3.1.7 Lakialoite LA 12/2019 vp

Opinnäytetyössämme käsittelemämme rikoslain pykälät ovat tyypillisimpiä nimikkeitä, joiden rikostunnusmerkistöt täyttyvät sosiaalisen median kiusaamistapauksissa. Nämä pykälät ovat yksittäisiä tekoja, mutta kiusaaminen ilmenee usein monessa eri muodossa, monin eri tekotavoin. Kokoomuksen kansanedustaja Timo Heinonen on jättänyt eduskunnalle 17.10.2019 lakialoitteen rikoslain 21 luvun muuttamisesta siten, että lukuun lisätään pykälä *7a § Koulukiusaaminen*.

Heinonen perustelee uuden pykälän tarpeellisuutta sillä, että koulukiusaamisella on selkeät määritelmät. Koulukiusaaminen on suunniteltua ja harkittua toimintaa, jonka tavoitteena on loukata toista joko fyysisesti tai henkisesti. Monissa tapauksissa kiusaaminen täyttää rikoksen tunnusmerkit, joita ovat mm. laiton uhkaus, kiristys, vapaudenriisto, kunnianloukkaus, pakottaminen ja pahoinpitely. Näiden lisäksi rikoslaisissa on myös säädetty rangaistavaksi toisen herjaaminen tai solvaaminen. (LA 12/2019 vp) Uusi pykälä yhdistäisi näitä rikosnimikkeitä, ja antaisi kouluyhteisössä tapahtuvalle virallisen yläkäsitteen koulukiusaaminen.

Lakialoite oli esillä eduskunnan täysistunnossa 5.3.2020, josta se lähetettiin lakivaliokuntaan.

7 a § Koulukiusaaminen

*Joka kohdistaa toistuvasti toiseen henkilöön jonkin tai joitakin tämän pykälän toisessa momentissa mainituista teoista niin, että **teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa, kärsimystä tai pelkoa loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa tai uhkaamaan loukattua**, ja nämä teot tapahtuvat kouluympäristössä tai **henkilöt tuntevat toisensa koulun kautta, on tuomittava**, jollei teosta muualla laissa säädetä yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, koulukiusaamisesta sakkoon. Koulukiusaamisen tekoja ovat:*

1) ruumiillisen väkivallan tekeminen toiselle taikka tällaista väkivaltaa tekemättä toisen terveyden vahingoittaminen niin, että aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan;

2) valheellisen tiedon tai vihjauksen esittäminen toisesta siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa, taikka muuten kuin aiemmin tässä kohdassa mainitulla tavalla toisen halventaminen;

3) toisen yksityiselämästä tiedon, vihjauksen tai kuvan esittäminen oikeudettomasti joukkotiedotusvälinettä käyttämällä tai muuten toimittamalla lukuisten ihmisten saataville siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka häneen kohdistuvaa halveksuntaa;

4) toisen pakottaminen oikeudettomasti väkivallalla tai uhkauksella tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin;

5) toisen pakottaminen muulla kuin 31 luvun 1 §:ssä tarkoitettulla uhkauksella luopumaan taloudellisesta edusta, johon rikosentekijällä tai sillä,

jonka puolesta hän toimii, ei ole laillista oikeutta;

6) aseiden nostaminen toista vastaan tai muulla tavoin toisen uhkaaminen rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa;

7) liikkumisvapauden riistäminen toiselta oikeudettomasti sulkemalla sisään, sitomalla, kuljettamalla johonkin tai muulla tavoin tai toisen eristäminen tämän ympäristöstä;

8) toisen omaisuuden hävittäminen tai vahingoittaminen oikeudetta tai tietovälineelle tallennetun tiedon tai muun tallennuksen oikeudeton hävittäminen, turmeleminen, kätkeminen tai salaaminen toisen vahingoittamiseksi;

9) irtaimen omaisuuden anastaminen toisen hallusta;

10) toisen irtaimen omaisuuden taikka kiinteän koneen tai laitteen käyttäminen luvatta;

11) toisen kotirauhan häiritseminen soittamalla puheluita tai lähettämällä matkapuhelimeen viestejä.

Erityisesti pykälässä korostamamme kohdat 2), 3) sekä 11) voisivat mahdollisesti olla sovellettavissa sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan koulukiusaamiseen. Kuten pykälän tunnusmerkistössä mainitaan, pykälän kohtien määrittelemien tekojen tulee tapahtua kouluympäristössä tai henkilöiden on tunnettava toisensa koulun kautta, jolloin voidaan tulkita, että sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen on jotenkin liityttävä henkilöihin tai tapahtumiin koulumaailmassa.

Pykälää ei siis voida soveltaa kaikkiin kiusaamistilanteisiin sosiaalisessa mediassa, mutta se voisi olla merkittävä muutos koulukiusaamisen rangaistavuuteen sosiaalisessa mediassa; pykälän määrittelemälle toiminnalle internetissä olisi lainsäädäntötasollakin määritelty rikosnimike, jota kouluikäistenkin olisi mahdollisesti helpompi ymmärtää.

4 HAASTATTELUT

4.1. Teemahaastatteluiden toteuttaminen

Tutkimuksemme tueksi, toteutimme haastattelut sosiaalisessa mediassa työskenteleville sekä sen tunteville poliiseille. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, joiden tavoite oli saada poliisin näkökulman ja kokemuksen lisäksi vastauksia molempiin tutkimuskysymyksiimme.

Haastateltaviksi valikoituivat poliisit, joiden tiesimme työskentelevän sosiaalisessa mediassa jo ennen tutkimusta tehdessämme. Koska sosiaalinen media maailmana on jatkuvasti kehittyvä, halusimme tutkimukseemme haastateltavaksi poliisit, jotka omaavat ajan-kohtaisen tiedon sosiaalisesta mediasta, sen eri sovelluksista ja siellä tapahtuvasta kiusaamisesta.

Teemahaastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina helmikuun ja toukokuun 2020 välisenä aikana. Susanna Maran haastattelu suoritettiin paikan päällä Helsingissä, Pasilan poliisi-aseamalla. Lauri Nikula ja Riku Sukari haastateltiin puhelimitse ja molemmille haastateltaville lähetettiin etukäteen haastattelurunko (Liite 1), jotta kysymyksiin olisi helpompi valmistautua etukäteen. Kaikki haastattelut perustuivat tekemäämme haastattelurunkoon, johon olimme kirjanneet keskusteltavat aiheet sekä esitettävät kysymykset (Liite 1). Jokainen haastattelu nauhoitettiin äänitallenteeksi haastateltavan luvalla, jonka jälkeen se litteroitiin sanatarkasti tekstimuotoon. Litteroinnin avulla haastatteluja pystyi jäsentämään ja kirjoittamaan ne tutkimukseemme selkeään, lukijaystävälliseen muotoon.

4.2. Teemahaastatteluiden sisältö

Haastatteluiden ja litteroinnin jälkeen vastaukset jaoteltiin teemakohtaisesti niin, että jokaisen kolmen haastateltavan mielipiteet ja näkemys asiasta saatiin tutkimukseemme selkeästi näkyviin. Haastatteluissa ilmi tulleet vastaukset on kirjoitettu lukijaystävälliseen muotoon eri teemojen alle. Jokainen haastateltava on antanut luvan käyttää nimeään opinnäytetyössämme.

4.2.1 Poliisin työ sosiaalisessa mediassa

Haastatteluissa ilmenee, että työ poliisina sosiaalisessa mediassa on monipuolista ja vaihtelevaa. Haastateltavien työtehtävät eroavat toisistaan, josta johtuen myös sosiaalisessa mediassa työskentelyyn käytetyssä ajassa sekä tehtävissä on vaihtelevuutta.

Jokainen haastateltava kertoo ylläpitävänsä tai ylläpitäneensä jossain vaiheessa henkilökohtaisia poliisin virkaprofiileja eri somealustoilla. Kaikki haastateltavat kertovat työskentelevänsä Instagramissa sekä Snapchatissa joko henkilökohtaisen profiilin kautta tai työryhmän yhteisen profiilin kautta. Mara ja Nikula kertovat ylläpitävänsä tilejä myös Facebookissa (Susanna Maran haastattelu 21.2.2020, Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020). Nikula kertoo haastattelussaan TikTok- sovelluksen valtaavan tällä hetkellä somealaa erityisesti nuorten keskuudessa, ja että kyseinen sovellus ”huutaa” nettipoliisien läsnäoloa, kun käyttäjiä on yhä enemmän. (Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020).

Kaikki haastateltavat painottavat sosiaalisessa mediassa työskentelyn olevan pitkälti erilaisiin yhteydenottoihin vastaamista, joita poliisi saa. Susanna Mara kertoo haastattelussaan, että työpuhelimien avatessaan viestien läpikäymiseen saattaa mennä koko päivä, sillä viestejä poliisille tulee paljon. Osa viesteistä saattaa olla ”kivaa päivää” viestejä, mutta osa viesteistä voi olla sellaisia, joihin on pureuduttava tarkasti ja sillä hetkellä muut työtehtävät jäävät. (Susanna Maran haastattelu 21.2.2020) Lauri Nikulan mukaan Facebookin Messenger-sovelluksessa tulee runsaasti kysymyksiä. Nikulan mukaan kysymyksiä tulee jopa 800 – 1000 vuodessa, ja osa viesteistä vaatii poliisilta reagointia. (Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020).

Riku Sukarin mukaan sosiaalinen media on ollut hänen työssään lähinnä lisätyökalu arjessa, joka on sopinut ennalta estävään työhön luontevasti. Sosiaalisessa mediassa ihmiset tulevat kertomaan ongelmistaan ja niihin yritetään löytää ratkaisu. Avunhakijoita ohjataan jonnekin muualle avun piiriin tai poliisille, mikäli asia poliisille kuuluu. Eniten yhteydenottoja tulee Sukarinkin mukaan Facebookissa, erityisesti poliisien virkaprofiileille, jossa esiinnyttään henkilökohtaisesti. (Riku Sukarin haastattelu 2.5.2020). Maran mukaan Facebookissa eniten yhteydenottoja tulee aikuisilta, kun taas Instagramissa ja Snapchatissa nuorilta (Susanna Maran haastattelu 21.2.2020).

Kaikki haastateltavat kertovat myös, että sosiaaliseen mediaan tehtävät päivitykset ovat osa työskentelyä. Joskus päivityksiä suunnitellaan yhdessä laitoksen viestinnän kanssa, ja joskus päivitykset tulevat ”fiilisohjalta” (Susanna Maran haastattelu 21.2.2020). Nikulan mukaan yksi nettipoliisin tärkeimmistä tehtävistä on tehdä ennalta estävää työtä, kertomalla uhkakuvista ja ilmiöistä. (Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020).

4.3.2 Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa

Haastatteluissa tulee ilmi, että sosiaalisessa mediassa toimiva poliisi törmää kiusaamiseen harvoin pelkästään selaamalla eri somealustoja. Suurin osa kiusaamistapauksista tulee esiin poliisille lähetetyn viestin kautta tai siten, että poliisin virkaprofiili on ”tägätty” yhteyteen, jossa kiusaamista tapahtuu. Tällöin poliisi pääsee tarkastamaan kyseisen asian.

”Siihen nähden, että tiedän että kiusaamista on, koska olen työskennellyt pitkään koulupoliisina, niin poliisille tulee esiin vain jäävuoren huippu.” (Riku Sukari haastattelussaan 2.5.2020)

Haastateltavat kertovat reagoivansa tuleviin yhteydenottoihin tapauskohtaisesti. Nikula kertoo tapauksen vakavuusasteen määrittelevän pitkälti hänen reaktionsa. Mikäli jokin rikostunnusmerkistö täyttyy, ohjeistetaan tekemään rikosilmoitus. Yhteydenottajaa voidaan myös ohjeistaa estämään kiusaa tekevä henkilö, ettei ainakaan kyseisellä profiililla pysty häiritsemään. Käytännön ohjeet tuovat yleensä helpotusta yhteydenottajalle. (Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020) Mara kertoo joissakin tapauksissa käyneensä kommentoimassa myös itse julkaisuun virkaprofiilillaan pyytäen asiallisempaa linjaa tai laittaneensa kiusaavalle taholle yksityisviestiä asiasta. (Susanna Maran haastattelu, 21.2.2020)

Kiusaaminen sosiaalisessa mediassa voi haastateltavien mukaan olla käytännössä mitä vain. Se voi olla piinallista, 24/7 jatkuvaa toimintaa. Kiusaamista voi olla jonkun jättämisestä ryhmän ulkopuolelle, esimerkiksi luokassa perustetaan WhatsApp-ryhmä ja jätetään ulkopuolelle. (Riku Sukarin haastattelu 2.5.2020) Somekiusaaminen on monessa tapauksessa haukkumista, tai toisen ”tägäämistä” johonkin noloon kuvaan eli toisen nolauttamista. Toisesta saatetaan julkaista jokin video, joka aiheuttaa uhrille paljon häpeää tai videolla paljastetaan yksityiselämän arkaluontoinen tieto. (Susanna Maran haastattelu 21.2.2020)

”Somessa voi kiusata todella rumasti. Se voi olla esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuva uhkaus, jonka toinen usko ja se sekoittaa ihan koko paketin. Perhe ja lähiympäristö menee sekaisin, koska pelätään niin kovasti, vaikka lopulta paljastuisikin, että ei ole mitään konkreettista uhkaa.” (Lauri Nikula haastattelussaan 30.4.2020)

Valeprofiilien luominen on yksi suosittu kiusaamisen muoto. Tällaisella ”feikkiprofililla” saatetaan käydä kommentoimassa toisten kuvia ja esimerkiksi huoritella sekä haukkua. Tarkoituksena on esiintyä jonain toisena henkilönä ja antaa ymmärtää olevansa tämä henkilö, jonka nimissä julkaistaan jotakin. (Susanna Maran haastattelu 21.2.2020)

Pahimmillaan sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen voi johtaa haastateltavien mukaan henkiseen sairastumiseen ja ongelmiin henkilökohtaisessa elämässä. Nikulan mukaan esimerkiksi nuoret saattavat tehdä yllytettynä typeriä juttuja, joita ei muuten tehtäisi, ja nämä teot nykypäivänä kuvataan. Seurauksia ei mietitä, kun video jaetaan nopeasti suurelle yleisölle ja seuraukset voivat olla vakavat. (Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020) Mara kertoo haastattelussaan tapauksista, joissa yhteen henkilöön kohdistuu valtava määrä lynkkaamista lyhyen ajan sisällä:

”Yleensä tällaiset tapaukset kestävät viikon, mutta yhden viikon ajan sen ihmisen elämä on yhtä helvettiä.” (Susanna Mara haastattelussaan 21.2.2020)

4.3.3 Millä sosiaalisen median alustoilla kiusaamista tapahtuu eniten?

Haastatteluissa somekiusaamisen yleisimmiksi alustoiksi nousevat Instagram, Snapchat, Facebook, WhatsApp, TikTok, YouTube sekä Jodel. Facebookissa kiusaamista esiintyy eniten aikuisten välisinä yhteenottoina, tai esimerkiksi tapauksina, joissa yksittäistä ihmistä tai yritystä lähdetään mustamaalaamaan isoissa ryhmissä. Nuorilla kiusaamista tapahtuu enemmän esimerkiksi Snapchatissa anonyymien lisäsovellusten avulla, YouTube:n kommenttikentillä tai Jodelissa anonyymiteetin turvin. (Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020, Susanna Maran haastattelu 21.2.2020)

”Jodelissa on törkeitä juttuja. Siellä juoruillaan, joukolla lynkataan ihmisiä ja levitetään valheellisia tietoja. Ajatuksena samalla se, että mitään ei voi seurata. Meille on esimerkiksi tullut koululta viestiä, että Jodeliin on perustettu ryhmä, jossa haukutaan yksittäisiä oppilaita ja opettajia esimerkiksi pedofiileiksi.” (Susanna Mara haastattelussaan 21.2.2020)

Haastateltavien syytä sille, miksi juuri kyseisillä somealustoilla ilmenee kiusaamista ovat, että sovellukset ovat niin tehokkaita paikkoja. Ne avaavat väylän ja mahdollisuuden kiusaamiseen. Ihmisten välistä vihanpitoa ja ristiriitaa on ollut aina, niin parisuhteissa kuin kaverisuhteissa, koulukaverien tai työkaverien kanssa, jota nyt voidaan ilmaista netissä. (Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020) Myös se, että nykyaikana nettiä käytetään kännykällä, mahdollistaa kuvien sekä videoiden nopean lataamisen sovelluksiin lukuisien ihmisten nähtäville. Ennen kun esimerkiksi Facebookia käytettiin tietokoneella, piti nähdä enemmän vaivaa, että tiedostoja siirrettiin laitteelta toiselle. (Riku Sukarin haastattelu 2.5.2020)

4.3.4 Mitä rikostunnusmerkistöjä somekiusaaminen voi täyttää?

Haastatteluissa yleisimmiksi rikostunnusmerkistöiksi, joita somekiusaaminen voi täyttää nousi kunnianloukkauksen RL 24:9 § laittoman uhkauksen RL 25:7 §, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen RL 24:8 § sekä identiteettivarkauden RL 38:9 a § tunnusmerkistöt. Näiden lisäksi haastatteluissa nousi esiin erilaiset netissä tapahtuvat, lisääntyvät seksuaalirikokset sekä muu verkossa tapahtuva rikollisuus, kuten tietomurto RL 38:8 § esimerkiksi tapauksissa, jossa toisen henkilön somealustan salasanat saadaan haltuun ja niitä käytetään. (Riku Sukarin haastattelu, 2.5.2020, Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020, Susanna Maran haastattelu 21.2.2020)

4.3.5 Poliisin neuvot sosiaalisessa mediassa toimimiseen

Haastateltavat korostavat, että omalla toiminnalla somessa on mahdollista vaikuttaa siellä tapahtuviin tilanteisiin. Nikula muistuttaa, että mikäli itseä kohtaan ollaan provosoivia, ei pidä lähteä siihen mukaan. Mikäli jokin törkeä heitto somessa tulee, niin ei pidä altistaa itseään siihen lähtemällä käymään sitä keskustelua. Jokaisella on oikeus olla vastaamatta mitään ja lyödä estot häiriköijälle päälle. (Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020) Mara korostaa, että kaikkea ei kannata jakaa sosiaaliseen mediaan, vaikka haluaakin siirtää vastuuta niille, jotka lähtevät levittelemään perättömiä huhuja tai loukkaamaan toisten kunniaa. (Susanna Maran haastattelu 21.2.2020)

Sukari korostaa haastattelussaan vanhempien vastuuta lasten ja nuorten somekäyttäytymisessä. Vastuuta halutaan usein siirtää kouluille ja poliisille, eikä kotona käydä tarpeeksi kattavasti läpi mitä somessa saa tehdä, ja mitä ei. (Riku Sukarin haastattelu, 2.5.2020)

”Tässä on sellainen ongelma, että jos lapselle ostetaan polkupyörä niin käydään tasan tarkkaan läpi se, että miten sitä ajetaan, ostetaan kypärä ja käsketään ajaa tien reunassa. - - Mutta sitten kännykän suhteen, ostetaan kännykkä ja netti, ja omaan huoneeseen ja ovi kiinni ja morjens. Siinä mielestäni on ongelmakohta. Pitäisi asettaa rajoja ja selkeät pelisäännöt kotiin ja seurata ja olla kiinnostuneita, niin sieltä se lähtee.” (Riku Sukari haastattelussaan 2.5.2020)

Haastateltavat neuvovat niitä, jotka joutuvat somekiusaamisen uhriksi ottamaan talteen todistusaineistoa kiusaamisesta. Kuvankaappaukset ilkeistä keskusteluista tai loukkaavasta toiminnasta sekä päiväkirjan pito siitä milloin tapahtumia on sattunut ovat hyödyksi poliisille, mikäli kyseessä on rikosasia. Sukari muistuttaa, että jokaisella sovelluksella on ylläpito, ja ylläpitäjällä on vastuu kyseessä olevasta somealustasta. Tämän lisäksi on olemassa erinäisiä auttavia tahoja kuten lapsille ja nuorille suunnattu Mannerheimin Lastensuojeluliiton auttava puhelin. (Riku Sukarin haastattelu 2.5.2020)

Mara korostaa, että kiusaamisen uhriksi joutuneen olisi hyvä jakaa tietoa asiasta sellaiselle henkilölle, jolle pystyy siitä puhumaan. Uhrin olisi hyvä pyytää apua ja pyrkiä tunnistamaan tilanne, milloin rikosilmoitus kannattaa tehdä. Mara muistuttaa haastattelussaan, että apua saa, kun sitä pyytää eikä asian kanssa kannata jäädä yksin. (Susanna Maran haastattelu 21.2.2020)

4.3.6 Somekiusaamisen haasteet poliisille

Haastateltavat näkevät sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen ja sen täyttämien rikosten aiheuttavan haasteita poliisille. Nikula nostaa esiin rikosilmoitusten suuren määrän, jonka tutkiminen voi olla haastavaa ja hidasta. Mara kertoo, että haasteita luo sosiaalisen median jatkuva kehitys, joka vaatii ilmiöiden aktiivista seuraamista. Sukari toteaa haasteeksi myös sen, että nettipoliisitoiminnasta on eri variaatioita eri laitoksilla, ja voi aiheutua tilanteita, että nettitapaukset jäävät yksittäisten toimijoiden varaan. Kehitysideaksi Sukari pohtii yhteisen järjestelmän luomista, josta saisi keskitetysti apua niille, jotka

törmäävät somessa ongelmiin. (Riku Sukarin haastattelu 2.5.2020, Lauri Nikulan haastattelu 30.4.2020, Susanna Maran haastattelu 21.2.2020)

Nikula korostaa haastattelunsa lopussa, että haasteista huolimatta sosiaalinen media luo poliisille myös paljon mahdollisuuksia:

”Haluan sanoa, että haluan myös kannustaa sosiaalisen median maailmaan, sillä se on uusi ympäristö ja tulemme olemaan sen kanssa tekemisissä tulevaisuudessa. Meidän on opittava elämään siellä, niin lasten kuin vanhempienkin.” (Lauri Nikulan haastattelu, 30.4.2020)

5 YHTEENVETO

5.1 Tutkimuksen tulokset

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli ”*Mitä sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen on?*” Esittelimme kiusaamisen muotoja sosiaalisessa mediassa, joita Marko Forss selvittää teoksessaan ”*Fobban sosiaalisen median selviytymisopas*”. **Trollaaminen** on netin keskustelupalstoilla tapahtuvaa toimintaa, jonka tarkoitus on saada toinen osapuoli suuttumaan ja mahdollisesti kirjoittamaan epäasiallisesti, johon trollin olisi taas helppo puuttua. **Kollektiivinen nettikiusaaminen** on toimintaa, jossa osa toimii kiusaajina ja osa hiljaisina hyväksyjinä. Hiljaiset hyväksyjät eivät osallistu sinänsä kiusaamiseen, vaan hyväksyvät sen esimerkiksi seuraamalla toimintaa tai tukemalla sitä esimerkiksi tykkäämällä ilkeistä kommentteista. **Nettilynkkaaminen** on usein kollektiivista nettikiusaamista aggressiivisempaa toimintaa. Se voi olla internetissä tapahtuvaa uhkailua, loukkaavia kommentteja, jotka ovat saaneet alkunsa huhuista tai uutisista. Äärimmillään nettilynkkaaminen voi johtaa väkivallantekoihin, joka on kuitenkin harvinaista. (Forss 2014, 39-41)

Käsittelimme opinnäytetyössämme niitä rikostunnusmerkistöjä, joita kiusaaminen sosiaalisessa mediassa voi täyttää. Näitä tunnusmerkistöjä ovat **kunnianloukkaus** (RL 24:9 §), **yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen** (RL 24:8 §), **viestintärauhan rikominen** (RL 24:1 a §), **laiton uhkaus** (RL 25:7 §), **vainoaminen** (RL 25:7 a §) sekä **identiteettivarkaus** (RL 38:9 a §). Jokaisen rikostunnusmerkistön kohdalla, käytimme esimerkkinä tapahtunutta rikosta, josta on tullut käräjäoikeuden tuomio. Kyseiset esimerkit tuomiot hankimme tutkimukseemme pyytämällä ne Pohjois-Karjalan käräjäoikeudesta. On todettava, ettei somekiusaaminen rajoitu pelkästään näihin nimikkeisiin, mutta keräämämme aineiston sekä tehtyjen temahaastattelujen perusteella otimme kyseiset tunnusmerkistöt tarkasteluun.

Tutkimukseemme haastattelimme vanhempi konstaapeli Susanna Maraa, vanhempi rikoskonstaapeli Lauri Nikulaa sekä ylikonstaapeli Riku Sukaria. Jokainen haastateltava omasi vankan kokemuksen sosiaalisesta mediasta.

Haastatteluissa tuli ilmi, että poliisi harvoin törmää somekiusaamiseen selaamalla eri somealustoja. Yleisimmin kiusaamistapaukset tulevat poliisille ilmi lähetettyjen viestien kautta tai, että poliisin virkaprofiili ”tägätään” johonkin yhteeseen, jossa kiusaamista tapahtuu.

Haastateltavien mukaan kiusaaminen sosiaalisessa mediassa voi olla käytännössä mitä vain. Se voi olla jatkuvaa, piinallista toimintaa. Yleisimmin somekiusaaminen on haukkumista ja toisen ”tägäämistä” johonkin noloon kuvaan, jonka avulla saadaan toinen nolattua. Toisesta saatetaan julkaista jokin video, mikä aiheuttaa uhrille häpeää tai paljastetaan yksityiselämästä arkaluontoinen tieto. Yksi suosituimmista kiusaamisen muodoista on valeprofiilien luominen. Tällaisilla ”feikkiprofiileilla” käydään kommentoimassa toisten kuvia haukkumalla, tarkoituksena esiintyä jonain toisena henkilönä ja antaa ymmärtää olevansa tämä henkilö, jonka nimissä kommentit julkaistaan. Somekiusaaminen voi pahimmillaan johtaa uhrin henkiseen sairastumiseen ja ongelmiin henkilökohtaisessa elämässä.

Haastatteluissa yleisimmiksi alustoiksi, joissa somekiusaamista tapahtuu, nousivat Instagram, Snapchat, Facebook, WhatsApp, TikTok, YouTube sekä Jodel. Facebookissa kiusaamista esiintyy eniten aikuisten välisinä yhteenottoina ja nuorilla kiusaamista esiintyy eniten esimerkiksi Snapchatissa, YouTubeissa ja Jodelissa. Haastatteluissa ilmi tuli myös monen sovelluksen mahdollistama anonymiteetti, jonka ”turvin” kuvitellaan, että sosiaalisessa mediassa voi tehdä ja sanoa mitä vain.

Haastatteluissa korostui myös oma toiminta sosiaalisessa mediassa. Jos esimerkiksi omalle somealustalle tulee törkeä kommentti, siihen ei pidä itse lähteä mukaan eikä itseltään kannata jakaa kaikkea sosiaaliseen mediaan, vaikka vastuu onkin loppupeleissä niillä, jotka siellä toisen kunniaa loukkaavat tai perättömiä huhuja levittävät. Haastatteluissa nousi esille myös vanhempien vastuu lasten ja nuorten somekäyttäytymisessä, johon vanhempien olisi hyvä kiinnittää enemmän huomiota.

Haastateltavat totesivat, että jos somekiusaamisen uhriksi joutuu, on hyvä ottaa talteen kuvakaappaukset ilkeistä kommentteista tai loukkaavasta toiminnasta, sekä olisi hyvä pitää päiväkirjaa siitä, milloin tapahtumia on sattunut. Näin saadaan todistusaineistoa talteen, mikä on hyödyksi poliisille, jos kyseessä on rikosasia.

Yhteenvetona voidaan todeta, että sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen voi olla käytännössä mitä vain, mikä sosiaalisessa mediassa aiheuttaa uhrille kärsimystä. Koska

sosiaalinen media on jatkuvasti kehittyvä ja muuttuva, ei somekiusaamista voida loke-roida myöskään tiettyihin muotoihin.

5.2 Itsearviointi

Opinnäytetyömme tavoitteena oli esitellä keräämämme aineiston sekä teemahaastatteluiden avulla sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista. Perehdyimme monipuolisesti työssämme sosiaalisen median ja kiusaamisen käsitteisiin, somekiusaamisen muotoihin sekä esitimme tilastotietoa aiheista. Tavoitteenamme oli lisätä ja syventää lukijan ymmärrystä sosiaalisessa mediassa tapahtuvasta kiusaamisesta. Tavoitteenamme oli esitellä aihetta perusteellisesti teorian pohjalta, sekä tuoda runsaasti käytännön esimerkkejä selkeyttämään ilmiötä.

Kokoamamme teorian, tilastojen ja käytännön esimerkkien avulla vastasimme mielestämme onnistuneesti siihen, mitä sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen on. Avasimme ensin sosiaalisen median käsitettä ja sen suosiota, jolla pyrimme pohjustamaan lukijalle sitä ympäristöä, jossa käsittelemämme ilmiö esiintyy. Määrittelimme seuraavaksi kiusaamisen käsitteen, jonka jälkeen siirryimme tarkastelemaan sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen erityispiirteitä, jonka tarkoituksena oli havainnollistaa ilmiön monipuolisuus.

Kokosimme erillisen osuuden siitä lainsäädännöstä, joka keräämämme aineiston perusteella vastasi toiseen tutkimuskysymykseemme koskien sitä, mitä rikostunnusmerkistöjä sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen täyttää. Jokaisen rikostunnusmerkistön kohdalla pyrimme avaamaan pykälän sisältöä, sekä esittelemään oikeassa elämässä tapahtuneen rikoksen, jossa käräjäoikeus on katsonut rikostunnusmerkistön täyttyvän ja antanut siitä tuomion. Esittelimme myös kansanedustaja Heinosen lakialoitteen LA 12/2019 vp, joka koski rikoslain 21. luvun muuttamista. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvan kiusaamisen rangaistavuuden kannalta olisi merkittävää, mikäli rikoslakiin saataisiin uusi pykälä ”koulukiusaaminen”, jonka takia koimme merkittäväksi nostaa sen esiin opinnäytetyössämme.

Haastatteluosuuden toteutimme teemahaastatteluiden avulla. Tutkimukseemme haastattelimme Helsingin poliisilaitoksella, ennalta estävässä ryhmässä työskentelevää Susanna Maraa, Oulun poliisilaitoksella nettipoliisina työskentelevää vanhempi rikoskonstaapeli

Lauri Nikulaa sekä Lounais-Suomen poliisilaitoksella sosiaalisen median parissa työskentelevää ylikonstaapeli Riku Sukaria. Saimme toivomaamme poliisin näkökulmaa sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen, teoriaosuutemme ja lakiosuuden rinnalle. Onnistuimme myös jakamaan oppinäytetyömme työmäärän tasaisesti kahden tekijän kesken ja saimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Haluammekin kiittää Susanna Maraa, Lauri Nikulaa ja Riku Sukaria, joiden avulla saimme monipuolisesti materiaalia tutkimukseemme.

5.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Opinnäytetyöhömmme pohjautuvia jatkotutkimusmahdollisuuksia voisivat esimerkiksi olla sosiaalisessa mediassa tapahtuvien rikosten tutkinta, ja tutkinnassa ilmenevät haasteet. Tässä opinnäytetyössä selvitimme mitä rikoksia voi esiintyä sosiaalisessa mediassa tapahtuvassa kiusaamisessa, mutta painopisteemme jäi ilmiön esittelyyn yleisellä tasolla sekä sosiaalisen median parissa työskentelevien poliisien näkökulmaan asiasta.

5.4 Luotettavuus

Koska kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä, yksittäisessä tutkimuksessa on syytä arvioida tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 227-229)

Tutkimuksemme aihe on ajankohtainen ja tutkimusta voi hyödyntää niin sosiaalisessa mediassa kiusaamista kokeneet ilmiön tunnistamiseen, heidän läheisensä, eri viranomais-tahot sekä ketkä tahansa aiheesta kiinnostuneet.

Ajankohtaisuus tutkimuksellemme perustuu sille, että aktiivisina sosiaalisen median käyttäjinä olemme tietoisesti seuranneet ja törmänneet eri sovelluksissa päivittäin kommentteihin, joissa haukutaan ja joukolla lynkataan toisia. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi yksi törkeä kommentti, mutta kommentista tykkää pelkästään yli 100 henkilöä.

Mielestämme tutkimuksemme luotettavuutta lisää myös haastateltaviemme kokemus sosiaalisessa mediassa työskentelystä ja siellä tapahtuvasta kiusaamisesta. Haastateltavien vastaukset kysymyksiimme toi myös näyttöä sille, kuinka vakava ongelma somekiusaaminen on ja millaisia seurauksia sillä voi pahimmillaan olla.

6 LÄHTEET

Alaraappana, Mikael 2018. ”Sosiaalisen median henkinen väkivalta.” Puheenvuoro, Uusi Suomi (blogi), julkaistu 18.10. <https://puheenvuoro.uusisuomi.fi/mikaelalaraappana/262722-sosiaalisen-median-henkinen-vakivalta/>

Ask.fm 2017. Ask.fm verkkosivut. Luettavissa: <https://support.ask.fm/hc/en-us> Luettu 6.4.2020

Ebrand Group Oy & Oulun kulttuuri- ja sivistyspalvelut, 2019: SoMe ja Nuoret 2019 - verkkokysely; katsaus nuorten sosiaalisen median käytöstä. Luettavissa: <https://wordpress.ebrand.fi/somejanuoret2019/>. Luettu 22.3.2020.

Erkkola, Jussi-Pekka 2009. ”Vuorovaikutteisuus sosiaalisessa mediassa – Sosiaalisen median käsiteanalyysia.” Pro gradu – tutkielma, Jyväskylän yliopisto.

Forss, Marko 2014: Fobban sosiaalisen median selviytymisopas. Helsinki, Crime Time.

Haaparanta, Jenna 2019: ”Kunnianloukkaus ja yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen.” Opinnäytetyö – AMK, Turun ammattikorkeakoulu.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain, pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n ja poliisilain 5 luvun 9 §:n muuttamisesta, HE 19/2013. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130019#idp446574848> Luettu 4.4.2020

Hitchcock, J.A. 2017: Cyberbullying and the wild wild web – What everyone needs to know. Lanham, Rowman & Littlefield.

Instagram 2020. Luettavissa: <https://help.instagram.com/424737657584573> Instagramin verkkosivut. Luettu 6.4.2020

Jodel 2020. Jodelin verkkosivut. Luettavissa: <https://jodel.zendesk.com/hc/en-us> Luettu 5.4.2020

Kaski, Satu & Nevalainen, Vesa 2017: Jo riittää – Irti kiusaamisesta ja kiusaajista. Helsinki, Kirjapaja.

Kohvakka, Saarenmaa (23.5.2019). WhatsApp suosituin – some on suomalaisten arkea iän mukaan vaihdellen. Luettavissa: <http://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/whatsapp-suosituin-some-on-suomalaisten-arkea-ian-mukaan-vaihdellen/>. Luettu 23.3.2020

Nuutila, Ari-Matti & Majanen, Matti 2013: Kunnian ja yksityisyyden suoja. Teoksessa Lappi-Seppälä, Tapio & Hakamies, Kaarlo & Koskinen, Pekka & Majanen, Matti & Melander, Sakari & Nuotio, Kimmo & Nuutila, Ari-Matti & Ojala, Timo & Rautio, Ilkka: Rikosoikeus 4. painos. Helsinki 2013. (Nuutila – Majanen 2013)

Perusopetuslaki 21.8.1998/628. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628> Luettu 5.4.2020.

Pohjois-Karjalan Käräjäoikeus 08.01.2019 dnro R 18/1393

Pohjois-Karjalan Käräjäoikeus 02.03.2018 dnro R 18/105

Pohjois-Karjalan Käräjäoikeus 19.02.2020 dnro R 19/1039

Pohjois-Karjalan Käräjäoikeus 27.11.2019 dnro R 19/1038

Pohjois-Karjalan Käräjäoikeus 07.05.2019 dnro R 19/348

Pönkä, Harto 2014: Sosiaalisen median käsikirja. Docendo.

Rikoslaki 19.12.1889/39, 24. luku 9 §: Kunnianloukkaus. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L24> Luettu 1.4.2020

Rikoslaki 19.12.1889/39, 24. luku 8 §: Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L24> Luettu 1.4.2020

Rikoslaki 19.12.1889/39, 24. luku 1 a §: Viestintärauhan rikkominen. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L24> Luettu 1.4.2020

Rikoslaki 19.12.1889/39, 25. luku 7 §: Laiton uhkaus. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L24> Luettu 1.4.2020

Rikoslaki 19.12.1889/39, 25. luku 7 a §: Vainoaminen. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L24> Luettu 1.4.2020

Rikoslaki 19.12.1889/39, 38. luku 9 a §: Identiteettivarkaus. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L24> Luettu 1.4.2020

Suomen virallinen tilasto (SVT): Vapaa-ajan osallistuminen. Helsinki: Tilastokeskus Luettavissa: <http://www.stat.fi/til/vpa/meta.htm>. Luettu 23.3.2020

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli, 2017: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738> Luettu 5.4.2020.

Lakialoite laiksi rikoslain 21 luvun muuttamisesta, LA 12/2019 vp. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lakialoite/Sivut/LA_12+2019.aspx Luettu 25.3.2020

Snapchat 2020. Snapchatin verkkosivut. Luettavissa: <https://whatis.snapchat.com/> Luettu 5.4.2020

TikTok 2020. TikTokin verkkosivut. Luettavissa <https://www.tiktok.com/about?lang=en> Luettu 6.4.2020

WhatsApp 2020. WhatsAppin verkkosivut. Luettavissa: <https://www.whatsapp.com/about/> Luettu 1.4.2020

YouTube 2020. YouTuben verkkosivut. Luettavissa: <https://www.youtube.com/intl/fi/about/> Luettu 6.4.2020

Liite 1.

Haastattelurunko

Haastateltava:

Työtehtävä:

Paikka:

Taustaa

- Kauanko olet työskennellyt poliisina?
- Minkälaisissa työtehtävissä olet työskennellyt?
- Tämänhetkiset työtehtävät?

Poliisin työ Sosiaalisessa mediassa

- Paljonko työskentelet netissä?
- Millaista työtä teet poliisina netissä?
- Tuleeko yhteydenottoja tasaisesti sosiaalisen median alustoilla?

Kiusaaminen ja sosiaalinen media

- Paljonko näet kiusaamista sosiaalisessa mediassa?
- Miten reagoit poliisina sosiaalisessa mediassa tuleviin kiusaamisilmoituksiin?
- Mitä kiusaaminen sosiaalisessa mediassa pitää sisällään?
- Mitä sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen voi pahimmillaan olla?

Sosiaalisen median alustat

- Missä sosiaalisen median alustoilla kiusaamista tapahtuu eniten?
- Miksi juuri kyseiset somealustat?

Mitä rikostunnusmerkistöjä somekiusaaminen voi täyttää

- Mitä rikostunnusmerkistöjä sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen täyttää? (Esimerkkitapauksia)

Poliisin neuvot sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen

- Poliisin neuvot sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen ja sen sisältämien rikosten ennalta estämiseen?
- Muut poliisin neuvot sosiaalisessa mediassa toimimiseen?
- Miten toimia, jos joutuu kiusaamisen uhriksi sosiaalisessa mediassa?

Sosiaalinen media ja sen tuomat haasteet poliisille

- Mitä haasteita sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen aiheuttaa poliisille?